

Bohoslužby v Zábřehu 10.července 2022

Lk 10,25-37

Milé sestry, milí bratři, podobenství o milosrdném samaritánovi asi není potřeba zvlášť představovat. Důraz na jednání člověka, který stál poněkud stranou společenského žebříčku, je velice známý a také silný. Tak silný, že toto Ježíšovo vyprávění trochu zastíní odpověď na otázku, která celý text uvádí. Jdi a jednej také tak. Jdi, a buď milosrdný, neboť lhostejný k lidskému utrpení. Toto nám po slyšení textu stále zní v uších, prostupuje naším nitrem. A vede k odhodlání být právě takový, i když konání milosrdenství s takovou štedrostí a samozřejmostí je pro nás někdy trochu problém. Narážíme na různé své limity, jsme si vědomi toho, že ty tři postavy, které Ježíš zmiňoval, v nás stále mezi sebou nějak zápasí. V zásadě jsme odhodláni pomáhat, ale... ..ale někdy zkrátka vyhrává strach, protože okolnosti vyžadují hodně odvahy, je třeba riskovat. Nebo jsme si vědomi svých povinností, závazků, které je třeba plnit. Takže to podobenství do nás poněkud vnáší neklid, klade otázky, zda-li dokážeme být vždycky tak odhodlaní, tak obětaví.

Setkání Ježíše se zákoníkem má ale ještě i další zajímavé myšlenky. Už ten začátek. Zákoník chtěl Ježíše vyzkoušet, můžeme klidně říct i pokoušet. Jaká je cesta k životu? Jak dosáhnout na věčný život? Možná je to otázka spíše akademická. Lze z ní ale tušit snahu Ježíše nějak zařadit, najít odpověď na otázku, co si o něm myslet, jak ho vnímat. Je osloven jako mistr, učitel. Tedy jako ten, který by měl vědět, protože ostatním ukazuje směr jejich jednání, nebo alespoň myšlení.

Hledání cesty k životu je veliké téma. Každého člověka tato otázka někdy napadne. Proto záleží na tom, jaká zde zazní odpověď. Je to také otevřený prostor pro vznik nějaké té sekty, radikálního společenství, které se přimkne k autoritě vůdce jako toho, kdo má ten jedinečný a zaručený recept na cestu k životu. A upřímně řečeno, Ježíš měl v očích učitelů Zákona velmi dobře nakročeno k tomu, aby se stal takovýmto vůdcem, který strhne pozornost na sebe a odřízne své učedníky od tradice Božího lidu. Vytvoří nové náboženství, ve kterém se stane bohem. To by samozřejmě bylo špatné. Otázka toho zákoníka tedy není vůbec špatná, není nutně míněna jako snaha Ježíše nějak shodit. I pro nás je důležitá. Z Ježíšovy odpovědi totiž slyšíme, že nepřichází založit nové náboženství, nepřichází svést lidi na nějakou novou cestu. Pokračuje v tom, co už bylo dáno, co už všichni mohou znát. Proto jeho odpověď tomu zákoníkovi nemá podobu nějakých rad a pouček, ale odkazuje na Mojžíšův zákon. Ježíš říká, že není jiná cesta k životu, než ta, kterou Hospodin ukázal svému lidu, když s nimi uzavřel

smlouvu. Žádné další tajné zjevení, žádné zasvěcení do nepřístupných tajemství. Bůh cestu k životu ukázal veřejně, dal ji ve známost každému člověku, každý člověk ji může poznat a přijmout.

Ježíš ve zkoušce obstál, asi je zřejmé, kam si ho může zákoník zařadit. Ježíš je učitel, který má co říct, kterého je dobré poslouchat, protože učí správné věci. Akorát, že teď si ten zákoník možná připadá trochu jako blbec, že se ptá na takovou jasnou věc. A hledá, jak se ospravedlnit. Zajímavý moment. Odpověď na jeho otázku byla až moc jasná a tak je potřeba najít nějaký ten háček. Tento okamžik mne zaujal a vzpomněl jsem si, že takové háčky také dnes hledáme. Víme, jaká je cesta života, víme, co Bůh od nás žádá, ale někdy se stává, že hledáme výmluvu, proč touto cestou nejdeme, proč neplníme Boží požadavky. Je třeba zvláštní, že ten zákoník se nezarazil například na tom, co znamená milovat Boha z celé své síly. Jakoby mu tato část Božích požadavků byla jasná. S Bohem problém nemáme, ale kde to může dělat problémy, je ta láska k bližnímu. Bůh není vidět, projevy lásky k němu sice mohou být viditelné, ale také nemusejí. Píše se o srdci, síle, duši, mysli. To jsou také věci neviditelné. Jo, kdyby bylo třeba milovat Boha vším dílem svých rukou a směřováním nohou, nějakou tu otázku by to vyvolalo. Ale do srdce, duše či mysli nikdo druhý nevidí, takže se tato láska opravdu může odehrávat ve skrytosti nitra a tím pádem nějak druhými posuzovat. Ovšem s bližními, to je něco jiného. Ti jsou velice viditelní a je tedy i velice dobře viditelné, jak se k nim chováme, jak s nimi jednáme. Proto je důležité si stanovit okruh lidí, kterých se naše jednání týká. Ona ta otázka zde není úplně od věci. Nezapomínejme, že rozdělení světa na přátele a nepřátele je v mysli každé generace. A v době Ježíšovy byly role celkem jasně rozděleny. Když tedy zákoník pokládá otázku toho, kdo je můj bližní, nemíří ani tak k definici tohoto výrazu jako spíše k vyjasnění si toho, jak je to s těmi nepřáteli, jaký vztah zaujmout k těm, kdo jsou cizinci, kdo jsou pohané. Příkaz k milování bližního má v knize Leviticus svůj kontext. Z toho kontextu je patrné, že bližní souvisí s příslušníky vlastního lidu. To by dává smysl. Zákon je smlouva mezi Hospodinem a jeho lidem. Vymezení rámce života je tak ohraničeno právě tím, kdo patří a kdo nepatří k Božímu lidu. Z toho pak plyne očekávání toho, kdo je přítelem, kdo nepřitelem. Jenže Ježíš právě v tomto místě vnímá situaci jinak. Zákon platí, ale hranice Božího lidu se mění. Už to nejsou jen rodilí Izraelci. K Božímu lidu patří i pohané, lidé, kteří chtějí Hospodina uctívat, chtějí ho následovat. Z toho je zřejmé, proč ve svém podobenství jako jasného kladného hrdinu zmiňuje Samařana. Pro Izraelity jsou Samařané pohany, protože sice se k Hospodinu hlásí, ale jejich původ je divný a zvyky také. Když by si tedy mohl člověk vybrat, tak řekne, že kněz je bližní, levita je bližní, Samařan ale není bližní. Ten stojí mimo rámec všech těch doporučení a vodítek jednání, která se týkají bližních.

Asi nám to dnes přijde trochu podivné přemýšlet nad tím, jestli se máme jinak chovat ke členům našeho společenství a jinak k těm, kdo jsou mimo. Že je opravdu podivné takto smýšlet, slyšíme i z Ježíšovy odpovědi na zákoníkovu otázku. On se totiž na závěr neptá, pro koho byl bližní ten člověk v nouzi. Ptá se, kdo z nich byl sám bližním. Obrací pozornost k němu samotnému. Místo, kdo je mu můj bližní, nachází odpověď na otázku, komu jsi ty bližním? V jaké pozici vůči tomu druhému stojíš? Skoro to vypadá, že Ježíš trochu mění definici toho, kdo

je to bližní. V zákoně Mojžíšově se o bližních píše jako o těch, vůči kterým jsou definována pravidla jednání. Zde se ale jedná o někoho, kdo pomáhá, kdo přichází ve vhodnou chvíli, zasahuje do běhu života. Možná bychom tedy měli i my přemýšlet o bližních trochu jinak. Ne pohledem soudce, který rozhoduje, kdo je hoden naší pozornosti, ale pohledem vděčnosti, pohledem těch, kteří našli v druhých oporu a pomoc. Bližní si nevybíráme. Různými okolnostmi jsou nám dáni, abychom je mohli přijímat.

Původní otázka zněla, co dělat, abych měl podíl na věčném životě. Z Ježíšových slov slyšíme odpověď, která souzní s celým jeho působením. Na prvním místě je to základ v Božím slově. Žádná sebegeniálnější lidská učení nás k životu nepřivedou. Cestu ukázal Bůh ve svém slově a Ježíš je toho svědkem, když v Božím jménu mluví a jedná. Dalším důležitým bodem je pád hranic v rozlišování bližních. Bůh je Bohem všech. To, co v době Mojžíšově platilo jen malému národu, platí od Ježíše pro všechny. Konání skutků milosrdenství se tak neomezuje jen na nějakou hrstku vyvolených. Ke každému z lidí bychom měli mít stejný přístup. A to poslední, co je třeba mít na paměti, je skutečnost, že nemáme hledat nějaké sebeospravedlnění, tedy důvody, proč něco nedělat, proč se nedržet Ježíšova slova, proč ho cele nenásledovat. Nelze se vymlouvat na to, že nevíme, co máme dělat. On nám Ježíš nedá jinou odpověď než tu, kterou jsme již mnohokrát slyšeli a četli v Písmu. Samařan se od těch předchozích pocesťných nelišil tím, že by věděl něco víc než oni, že by měl nějaké tajemné zjevení. Všichni věděli, že člověk v nouzi potřebuje pomoc. Samařan se lišil tím, že pomoc tomu pocesťnému byla silnější než jeho strach, naléhavější než poslání kvůli kterému byl na cestách. V tom je to silné poselství dnešního textu. Cestu k životu najdeme, když pro nás budou důležité životy těch druhých.

Pane Ježíši, učíš nás tomu, jak naplnit slovo Písma. Dej nám odvahu nejen k velkým prohlášením, ale ke každodenním projevům lásky k těm, kteří nás obklopují, které potkáváme zbité událostmi života.

Amen.